List 17. **NOVICE** Tečaj XXX.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 24. aprila 1872.

Obseg: Opomin našim gospodarjem na Notranjskem zarad kóz ali osépnic pri ovcah. — Posnetek iz vodil za véliko razstavo 1873. leta na Dunaji. (Konec.) — Dvanajst glavnih pravil umnega poljedelstva. (Dalje) — Gospodarska skušnja. — Glas iz Amerike. — Slovansko slovstvo. — Dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Opomin našim gospodarjem na Notranjskem
zarad kóz ali osépnic pri ovcah.

Po naznanilu županstva v Jablanicah c. kr. okrajnemu glavarstvu v Postojni, pa tudi c. k. tržaške vlade kranjski vladi, razsajajo med ovcami kozé ali osépnice v več krajih Istre, pa tudi hrvaškega primorja, posebno prizadete so občine Vmago, Verteneglio in Tore v okraji Pazenskem (Parenzo) in občina Novigrad (Castelnuovo) okraja Vološkega, ki se mejí z okrajem naše notranjske Bistrice, so pa neke občine tudi v okraji Grobniškem hrvaškega primorja.

Starodavna navada je, da notranjski gospodarji vsako leto v jeseni veliko svojih ovác ženó v Istro, da se ondi pasejo čez zimo, po sv. Jurji pa gredó po-nje in jih vzamejo domú; Istrijanci pa nasproti čez poletje tudi priženó mnogo svojih ovác na Kranjsko, posebno v Šneperske gozde.

Kaj pa zdaj, ko je kuga med čedami imenovanih krajev?

Gotovo nič druzega kot to, da ovce tam, kjer so zdaj, ostanejo tako dolgo, dokler je kuge popolnoma konec. Kdor bi zdaj prignal svoje domú, prižene v naše kraje ž njimi tudi bolezen, ki je ena najhujih ovčjih bolezni, po kteri je ovác že na tavžente in tavžente poginilo. Garje so tudi huda bolezen pri ovcah, al med garjami in kozami je razloček tak, kakor noč in dan. Garjeva ovca okuži zdravo le po dotiki ž njo, ena sama kozava ovca pa more okužiti brez bližnje dotike cele čede, kajti ta kužnina se razpustí po zraku (luftu) in okuži druge tudi na 150 korakov daleč. Pa tudi človek v svoji obleki, psi v dlaki, kuretina v perji kužnino prenašajo od kraja do kraja, ki jo ovce po sapi v-se vzamejo. Kozé so s hudo vročnico (Fieber) združene in trpé, če ovca pred ne pogine, 18 do 21 dni. Zdravila ni nobenega zoper to bolezen, če natura sama ne pomaga ovci, da jo prestane. Le ena pomoč je in to ta, da se ovcam kozé cepijo kakor se otrokom cepijo koze, in s tem se obvarujejo živinčeta, da se jih prave kozé potem ne primejo.

Vsak gospodar tedaj, ki vse to premisli, nam bode rad pritrdil, da tako dolgo, dokler ni popolnoma konec te kuge, ne sme nobena ovca iz imenovanih krajev domú, pa tudi nobena tuja iz tistih krajev v Šneperske gozde ali kamor koli ne.

K sreči piše tržaška vlada, da se kuga že koncu bliža, da po takem, če ne vstane iznova kje kuga, v kakih 4 do 6 tednih bodo ovce smele domú priti brez nevarnosti, se ve, da drugače ne, dokler vsaka čeda ne dobí spričala, da pride iz zdravega kraja.

Da bi kterega gospodarja gnali stroški podaljšane tuje paše v prestopek te sila potrebne varnosti, da bi skrivé svoje blago vzel domú, tega ne moremo misliti, kajti stroški so majhni, kazen pa bi bila velika, ako bi ravnal zoper postavo, in še veča mu žuga zguba, ako bi moral poplačati vse ovce, ki bi sosedom poginile, okužene po njegovih.

To, umni gospodarji! prevdarite dobro in ravnajte na tanko, kakor se Vam bode ukazalo od gosposke. Le vaš lastni dobiček je!

Posnetek iz vodil
za véliko razstavo 1873. leta na Dunaji.

Skupíne ali grupe razstavnih rečí.

(Konec.)

XI. Razstavljene rečí ne smejo iz razstave.

Razstavljene rečí se smejo le po posebnem dovoljenji glavnega vodstva iz razstave vzeti pred koncem njenim.

XII. Odprava razstavljenih rečí iz razstave.

Precej po končani razstavi po 31. dnevu meseca oktobra 1873. leta se morajo razstavniki lotiti odprave in nakladanja svojih razstavljenih rečí. Vse to mora storjeno biti pred 31. dnevom decembra 1873. leta.

XIII. Vsaka reč ne sme v razstavo in nektere le pod posebnimi pogoji.

V razstavo se ne vzamejo take rečí, ki se razpočiti utegnejo in ki so nevarne zarad ognja. Vinski cvet (špirit) in olje, razjedne in druge stvarí, ki bi druge razstavljene rečí poškodovati utegnile, prejemajo se le v trdnih, za ta namen pripravnih posodah srednje velikosti.

Vžigalne kapice, stvarí umetalnega ognja, vžigalni klinčki in enake rečí smejo se le v posnemku brez dodane vnetljive robe razstaviti.

XIV. Dopustni listi.

V razstavo se ne vzame nič, čemur ni priložen dopustni list dotične deželne razstavne komisije.

XV. Stroški razstavljanja.

Stroške za vožnjo razstavnih rečí, za prejemanje in izkladanje, kakor tudi stroške za razstavljanje in nazajpošiljanje, in vse drugo plačajo razstavci.

XVI. Obrok pošiljanja.

Razstavne reči se sprejamejo v razstavo od 1. dne februarija (svečana) do 15. dne aprila (malega travna) 1873. leta.

XVII. Napis in zaznamba razstavnega blaga.

Razstavi namenjeno blago se mora tako-le adresirati in zaznamovati:

V. R. 1873. Dunaj.
C. k. glavnemu vodju velike razstave 1873.
na
Dunaji.
Zaznamovati se mora tudi razstavno mesto (obrtnijska palača, park ali mašinska dvorana).
Imé ali firma razstavnika:
Dežela in kraj:
Skupina:
Številka vsacega kosa: (na primer: $^6/_1$ ali $^6/_2$; številka pod črto pomeni redno število posamesnih kosov, in ona zgor črte naznanja skupno število kosov).

Če se naredí velika kišta in v njo dene več manjših, mora blago vseh teh manjših kištic pod eno in isto skupino spadati.

XVIII. Gonilna moč mašin.

Če se potrebuje moč, ktera mašine goni, se ta razstavnikom bode dala brezplačno.

XIX. Naznanila imen na razstavnih rečéh.

Vse reči bodo se razstavljale pod imenom dotičnih pridelovalcev ali izdelovalcev. Z njihovim dovoljenjem smejo tudi imeti napis imena trgovca, ki jih prodaja. Prav je tudi, ako razstavniki svojemu imenu in svoji firmi tudi dostavijo imena tistih osob, ktere imajo za razstavno reč posebne zasluge, bodi-si po iznajdbi ali po risanji ali po modêlu ali z nenavadno priročno izurjenostjo.

XX. Naznanilo cene na razstavnih rečeh.

Razstavniki so naprošeni, da na razstavnih rečéh zaznamovajo ceno in kraj, kjer se razstavljena reč prodaja.

XXI. Zavarovanje.

Razstavnikom se pripušča zavarovanje razstavnih reči zoper škodo po požaru. — Glavni vodja bode po moči skrbel za to, da se bode čuvalo nad razstavnimi rečmi, vendar ga ne zadeva nikaka odgovornost.

XXII. Pošiljatev, sprejem in razkladanje razstavnih reči. — Opravilniki.

Razstavniki morajo na lastno nevarnost in svoje stroške sami ali po svojih opravilnikih skrbeti za poslanje, sprejem in razkladanje v razstavo danih reči, potem za vgotovljenje tega, kar je v enem ali drugem zaboji, dalje za razstavljenje, čuvanje in nazajpošiljanje razstavnih reči; al le takim opravnikom se bode to delo dopuščalo, kteri so se pri glavnem vodju za pooblastence deželne razstavne komisije ali dotičnih razstavnikov izpričali.

XXIII. Podvzetniki in delavci v razstavi.

Glavni vodja bode po svoji moči razstavnikom, ako zahtevajo, za izpeljavo razstavnega dela naznanil podvzetnike, kteri so se pri njem oglasili; za njihovo opravilo pa on nikakor dober ne stojí; sicer je pa razstavnikom tudi na voljo dano, izbirati si podvzetnikov in delavcev po svojih mislih. Deželna razstavna komisija bode, ako posamesni razstavniki to zahtevajo, jim na znanje dala podvzetnike od državnega ravnatelja naznanjene ali tudi kake druge njej znane opravnike.

XXIV. Brezplačne vstopnice za razstavnike in opravilnike.

Vsak razstavnik ali od njega pooblaščen opravilnik dobí brezplačno vstopnico za vstop v razstavni prostor. Opravilnik, kterega več razstavnikov za to postavi, ima pa le pravico na eno brezplačno vstopnico.

XXV. Pritožba.

Zoper odločbe deželne razstavne komisije se sme razstavnik pritožiti pri glavnem vodju; razen tega slučaja pa razstavniki ne smejo se neposrednje obračati do glavnega vodje, ampak vselej le do deželne razstavne komisije.

XXVI. Sodniki in poslavljenja.

Pridelkom in izdelkom razstavnikov, kteri se podvržejo razsoji mednarodnega sodišča — kar pa se mora posebej povedati — in ktere to sodišče pohvale vredne spoznava, se bodo dala poslavljenja, in to v svetinjah ali pa častnih diplomah:

A. Za dela obrazivne (slikarske, podobarske) umetnosti se bodo delile „svetinje za umetnost“.

B. Za druge razstavljene reči pa sledeča slavila:

a) Razstavniki, kteri so se že prejšnjih vesoljnih razstav vdeležili, za napredek, kterega kažejo njihovi zdaj razstavljeni pridelki in izdelki po zadnji vesoljni razstavi, kamor so bili poslani, dobijo svetinjo pod imenom: „svetinja za napredek“;
b) razstavniki, kteri prvikrat kaj v to razstavo pošljejo, dobé v priznavo zaslug svojih na narodnogospodarskem ali tehničnem polji „svetinjo za zasluge“;
c) vsi razstavniki, kterih izdelki in pridelki gledé na barvo, obliko in sploh vnanjo opravo zadostujejo zahtevam današnjih navad in šeg, imajo vrh tega pravico do „svetinje za všečnost“;
d) tudi se bodo kakor v prejšnjih razstavah dajale častné ali pohvalne diplome.

C. Sodelovalcem, kteri so po naznanilu razstavnikov bistveno pripomogli k zboljšanji ali olepšanji pridelkov in izdelkov, se bodo z ozirom na to dajale „svetinje za sodelavce“.

D. Zasluge, ktere so si posamesni možje ali cele skupščine (družbe itd.) za povzdigo narodne omike, za narodno gospodarstvo ali po posebni skrbi za duševni, moralni in materialni blagor delavcev zadobili, se bodo pripoznale s posebnimi „častnimi diplomami“.

XXVII. Kam naj se obrne, kdor še kaj več pozvedeti hoče.

Izvrševalni odbor deželne razstavne komisije v Ljubljani bode po svojem poročevalcu c. k. prvem vladnem svetovalcu knezu Metternich-u na vsa razstavo zadevna vprašanja prav rad pismeno in ustmeno odgovarjal in dotične reči pojasnoval. Kdor ž njim govoriti hoče, naj se, razen nedelj in praznikov, od 12. do 3. ure popoldne do njega obrne v pisarnico, ki jo ima na novem trgu štev. 219 v 1. nadstropji.

Dvanajst glavnih pravil umnega poljedelstva.

Spisal Franjo Kuralt.

IV.

Poljedelec mora skrbeti, da ima mnogo dobrega gnoja.

(Dalje.)

5. *Mešani gnoj ali kompost.* Tak gnoj si more vsak poljedelec brez vsega truda in stroškov sam pripraviti. On obstaja: 1) iz stvarí, ktere pričnó gnjiti, na priliko

živinski ali rastlinski odpadki, smetí, slama, žaganje itd.; 2) iz stvarí, ktere pospešujejo razkrojevanje, na pr. gnojnica, apno, pepél itd.; 3) iz stvarí, ktere se vmes pomešajo, na pr. blato, zemlja, trava, pesek itd.

Ako se take stvarí druga z drugo pomešajo, nekoliko časa na kupu ležati pusté, da počnejo vrèti, kmalu se prične delati dober gnoj.

Poliva naj se pa tak kup večkrat z gnojnico in večkrat naj se premeče, da zrak in toplina bolje na nerazpadle stvarí delujeta. Tak gnoj je dober za vsako zemljo, posebno pa za senožeti in travnike, in pa za gorko rahlo polje. Kedar se ž njim gnojí, biti mora dobro razdrobljen, da se ne drží v kepah. Dobro je, ako kmalu po takem gnojenji dežuje.

6. *Rudninski gnoj.* Tak gnoj daje rastlinam različno snovo za hrano, on pospešuje razkrojevanje organičnih snov, spaja zrak z zemljo; v zemlji postane potem boljše razmerje med gorkoto in toplino.

K tem gnoju spada:

Ogeljnokislo apno, žvepljenokislo apno. Ono razkroji rastlinske in živalske snoví, zrahljá težko, vezano zemljo, pokončá mrčese. Zemlja, ktera ima že sama po sebi dosti apna, se ne sme s takim gnojem gnojiti, kajti preveč apna rastlinam škoduje;

lapor, pepel. Posebno je tak gnoj dober ilovičasti zemlji, ktero dobro zrahlja, potem za deteljo, travnike in senožeti, ker hitro mah pokončá. Potrese naj se svet ž njim vselej, ako je mogoče pred dežjem.

7. *Umetni gnoj.* Poljedelstvo je v novejih časih toliko napredovalo, da so celó umetni gnoj iznašli. Poljedelec si more s tem gnojem v kratkem času nerodovitno zemljo zdatno zboljšati. Tak gnoj pa ima samo takrat veliko veljavo, ako ima mnogo gnjilca in fosforove kisline v sebi. Zatoraj je jako treba pri kupovanji takega gnoja paziti na to, da se za mnogo denarja ne kupi mala vrednost. Tak umetni gnoj je na priliko gvano. On obstaja iz tičjih odpadkov ali pa iz drugih stvarí, ktere imajo mnogo gnjilca in druge rastlinske hrane v sebi. Zopet drug gnoj obstaja iz človeških odpadkov in scavnice; še drug iz krví, mesa, kostí, rogov, parkljev itd. Vse to se na umetni način vrenju podvrže, da se potem v zemlji hitro razkrojí in rastlinam potrebno hrano daje.

O gnojišču.

Akoravno je gnoj poljedelstvu neobhodno potreben, vendar ni zadosti, da ima poljedelec mnogo gnoja, — gnoj mora tudi dober biti. Da je pa gnoj dober, odvisno je deloma od klaje, deloma od njegovega pripravljanja in to od gnojišča. Dober gnoj se dela na dobrem gnojišču.

Kakošno pa mora biti gnojišče, da je dobro?

1. Pri dobrem gnojišču biti mora privoz prost, da se lahko s polnim in praznim vozom zraven pride;

2. biti mora podolgast čveterovoglat in ne čez štiri sežnje (klaftre) širok;

3. na eno stran mora biti nagnjen, da se na to stran vsa gnojnica odteka;

4. na nagnjeni strani biti mora jama, da se gnojnica va-njo zbira. V podobi vodnjaka postavi se va-njo sesaljka, da se z gnojnico more potem večkrat gnoj poškropiti;

5. biti mora tako veliko, da gnoj od treh mesecev lahko na njem leží, a vendar ne da bi se čez štiri čevlje visoko nametal;

6. tla naj se z ilovico zatolčejo in s kamenenimi ploščami pokrijejo, da zemlja ne popiva gnojnice;

7. ako je blizo strehe, naj se pri strehah napravijo žlebovi, in voda od kapa kamo drugam napelje, ne pa na gnojišče;

8. pod zemljo napeljejo naj se iz hleva na gnojišče žlebovi, da se scavnica izpod živine odteka;

9. gnojišče mora biti kolikor mogoče v senci, da solnce gnoja preveč ne posuši.

To so najglavniše točke, na ktere se mora pri napravljanji gnojišč paziti.

Al tudi to ni še zadosti, da ima poljedelec dobro gnojišče, — skrbeti mora tudi na gnojišču še za gnoj.

Skrbeti mora gospodar, da gnoj na gnojišču ne zgubí svoje vrednosti, marveč da jo še povekša. Zato je treba, da se gnoj nikdar na gnojišču ves na en kup ne meče, ampak gnojišče naj se razdelí v več enakih delov, na ktere se potem gnoj zaporedoma vozi ali nosi, a nikdar čez štiri čevlje visoko ne naloží. Pokrije naj se potem z zemljo ali potrese z gipsom, da mu pri vrenji ne izpuhti toliko amonijaka. Pa tudi poškropiti se mora večkrat z gnojnico, da se ne posuší, in svoje vrednosti ne izgubí.

Kedar je treba gnoj na polje voziti, vzeme se najprvo iz prvega dela, kjer je najstareji in najbolj pognjiti gnoj, potem zopet iz druzega, dalje iz tretjega itd. Na taki način bo imel poljedelec zmirom ves jednako pognjiti gnoj, ne pa, kakor je občno navada, pomešanega, to je sirovega in pa pognjitega. Tak gnoj je kriv, da setev ne raste jednako.

To so na kratko razložena glavna vodila o napravljanji gnojá in gnojišča. *)

Dragi poljedelci! skrbite za gnoj, in ne bodite podobni onemu, ki zlató z nogami v blato teptá. Dober gnoj je podlaga vsemu poljedelstvu, kajti od njega je odvisno blagostanje poljedelca. Brez gnoja nam ne bo v naših krajih zemlja nikdar rodila, ne bo dala hrane niti ljudem niti živini. Brez potrebne hrane si pa niti ljudje niti živina ne morejo obdržati potrebne jim moči, in brez teh zaostati bi moralo poljedelstvo, siromaštvo in revščina nastopiti.

Gospodarska skušnja.

* Da slana cvetju dreves ne škoduje — priporoča „Grazer Volksblatt“, naj se zjutraj zgodaj, predno solnce vzhaja, pod cvetečimi drevesi zemlja obilno z vodo polije. — Mož, ki to svetuje, je pred več leti, ko je meseca aprila slana češnjevim drevesom cvetje posmodila, zapazil, da ne enemu drevesu ni škodovala, in ko premišljuje, zakaj da ne, zapazi, da se je tisto jutro, ko je bila slana že zgodaj, po naključbi veliko vode pod-nj polilo, ker je bilo blizo vodnjaka. Ko se je nektera leta pozneje o takem času bilo spet slane bati, je zjutraj, ko se je danilo, tudi pri druzih cvetečih drevesih to poskusil; zato pravi, da je to pomagalo. F. S.

Glas iz Amerike.

O. Fr. Ksav. Weniger, rojen Štajarec in misijonar v Ameriki, slavno znan je po vsem svetu. V misijonskih poslih je obhodil skoro že vso Ameriko. O čudovitem vspehu njegovega delovanja poročajo drugi in poroča tudi sam. V naznanilih, ki jih je „Leopoldinska ustanova“ na Dunaji za 1871. l. v 41. snopiču dala na svetlo, bere se O. Wenigerjevo obširno poročilo do imenovane ustanove. Razun srečnega vspeha, ki so ga mnogi njegovi misijoni imeli v Kaliforniji in v državi Oregonu, nahajajo se jako mične potopisne črtice o stanovalcih, naseljevanji, o zemlji, poljedelstvu, pridelkih, zračnih in vremen-

*) „Novice“ so lani prinesle poduk s podobo razjasnjen, kako naj se napravljajo gnojišča.

skih razmerah, velikanskih amerikanskih podvzetjih itd.

Izmed poslednjih omenjamo, da so v morskem zatoku pred S. Franciškom z 20000 funti smodnika razrušili in iz morskega dna vzdignili skalo, ki je ladijam nevarna bila.

Jako znamenito za sedanje čase in razmere, v kterih živimo Slovenci, je to, kar pripoveduje o naseljenih Nemcih tako le:

„Nemških katoliških naseljencev v jušni Kaliforniji je dosle še jako malo. Več je protestantov in judov. 27 milj od „Los Angeles“ je naselba „Anaheim“, in ta je tako nemška, da se vsled mestne ustave nobeno posestvo ne sme prodati nikomur druzemu, nego Nemcu.

Dokler katol. Nemci, ki se sem preseljujejo, ne bodo imeli lastnih cerkev in lastnih duhovnih pastirjev, ne sme se govoriti o nemškem katoliškem naselstvu ob primorji „Pacifiškem“, če tudi jih vse drugo sem vabi in vleče. Irci kopljejo in delajo na enem kraji; kedar jim ondi več ni všeč, gredó drugam. Nemec pa si išče stanovitnega dóma ter hoče, ako je v resnici katoličan, imeti tudi cerkev in dušnega pastirja, ki govorí njegov jezik in mu verske resnice oznanja v istem jeziku, v kterem mu je vera bila vsajena v otroško srce. On hoče domá biti tudi v cerkvi. Vse zastonj je, če kdo poreče: „saj tak Nemec govorí tudi angleški“. To je sicer istina, toda le v obhoji z ljudmí, nikakor pa ne, kar se tiče verske dolžnosti. Če nima lastnega dušnega pastirja, začne polagoma opuščati verske dolžnosti ter otrpne v ledu vznemarnosti v verskih zadevah. To učí dejanska skušnja po vsi Ameriki, zlasti pa v Kaliforniji in Oregonu. Zato si jaz prizadevam ustanoviti nemške občine povsod, kjer je mogoče“.

Bog daj mnogo očetov Weningerjev v Avstriji! Morda bi pa sedaj, ko vlada strast, tudi ti ne pomagali, kajti strast dela človeka slepega.

Slovansko slovstvo.

* *Casovi književne zabave* se zove knjiga mnogovrstnega književnega blaga, ki je ravnokar na svitlo prišla v Zagrebu, spisana in izdana od Velimira Gaja. Po predgovoru „da se čita!“ sledijo spomeni, pesmi „Jelinska Crna gora“ (državnopovestna in narodopisna porednica), „kad se u Zagrebu počelo hrvatski prikazivati?“ in „pogled po slavenskem svietu“. Knjigi 11 pôl debeli je cena 80 krajc.

* *Popotvanje v sveto deželo*, v Egipt, Fenicijo, Sirijo, na Libanon, v Carigrad in druge kraje. Obhodil in popisal L. Jeran. Na prodaj v Ljubljani pri M. Gerberju in druzih bukvarjih.

* *Katoliška cerkva in njeni sovražniki.* Spisal Fr. Kosár, korar Lavantinske stolne cerkve, izdalo tiskovno društvo v Mariboru. Snopič IV.

Drugi pot govorimo kaj več o obéh teh veliko vrednih knjigah.

Dopisi.

Iz Zagreba 21. aprila. — Včeraj popoldne je po literarnem in političnem delovanji slavenskemu svetu znani gosp. dr. Ludevik Gaj v Zagrebu v 63. letu svoje starosti umrl. Bodi mu zemlja lahka!

Trst 22. aprila. — Za velikansko ladijo oklepnico, ktera se bo 24. dne t. m. v morje spustila, se delajo razne priprave; slovesnost bo velika; tudi iz Dunaja neki pride mnogo gostov, med tem tudi nadvojvoda Albrecht, čegar ime bo ta parabrod nosil. Ladija je iz samega železa napravljena; na vrhu bo še več od pedí debele železne plošе imela, kterih vsaka okoli 80 centov tehta; dolga je 275 čevljev, široka 54 in 3 palce; oborožena bo z 8 topovi, kterih vsak 300 centov tehta; krogle bo metala po 3 cente težke; mašina, ktero para goni, imela bode moč toliko, kolikor bi je imelo 4500 kónj, ako bi morali tirati ladijo. Videti je ta ladija ko grad velikanska, da take Avstrija še ni imela; le Bog daj srečo, da brez škode zdrčí v morje. — Naše okoličane huda skrb navdaja, odkar je gotovo, da bližnje vasí v mesto spadajo. Začeli so se popraševati: kako pa bo zdaj? Že čutijo na vratu jarem one ustave, za ktero sta mestna poslanca glasovala; magistrat bo začel svoje laške kremplje raztezati ter bo še to pogazil v laško blato, kar se je zdaj le s hudo muko moglo priboriti. Kakor sem slišal iz zanesljivega vira, bo magistrat zdaj po novi organizaciji nektere komune s komisarijati in dacnim uradom obdaril. Ubogi kmetje morajo že zdaj velike davke plačevati, in posebno za take reči, ktere jim nič ne koristijo, kakor plin, javni ljudski vrt, drevoredi in ceste, kterih okolica nič ne rabi, vendar pa morajo z mestjani vred dotične stroške nositi. Al da je tako prišlo, ali niso okoličani tega deloma tudi sami krivi? Lahoni so jim ravnopravnost slovenščine za „neumno“ reč predavali, večina njih pa je temu pritrjevala. O národnih zadevah je nevarno, nasprotnikom verjeti, če tudi se sladkajo, z vinom in denarjem strežejo! Kèsanje gotovo ne izostane! — Kako nevarno je, sleparjem verjeti, naj navedem tù v svarilo sledečo dogodbo. V najbližnjo vas v Rojanu, 5 minut od Trsta, ktera je najbolj odlična od drugih, se je naselil nek dohtar-skaza, ki ljudí hinavsko slepari. Ako kdo k njemu pride, ga s svojimi volčjimi očmí ostro pogleda ter praša: ali veruje vse, kar mu bo povedal, in ali je iz pravega namena k njemu prišel? Potem mu ukaže nekoliko moliti in 7 gold. za Božjo čast dati. Tudi ima pri sebi žensko, ktera se v njegovem stanovanji po tleh meče, pene iz ust tiščí; on pa pravi, da hudobnega duha iz nje izganja in s tem duše iz vic rešuje. Bližnjim ljudém, kteri so v njega zaslepljeni, veleva, naj mu delajo, češ, da Bog to ukazuje. In oslepljeni so mu vse storili, ker ga imajo za „svetega možá“. Da! celó iz Kranjskega ljudjé k njemu zahajajo, ter mu za to razne darove donašajo! Ker je pa slepar predebelo sleparstvo uganjal, ravno zdaj sodnija njegova početja preiskuje ter na odgovor zove vsakega, kteri je imel ž njim opraviti. Al ne samo kmetje so tako neumni bili, verjeti njegovemu hokus-pokusu, temuč tudi gospôda. Naj tù omenim samo gospoda R., ki je gluh, pa je mislil, da mu bo ta slepar pomagal! Poznam pa tudi še nekega druzega gospoda iz sodnije. Ta lačni slepar je v Rojanu nekemu kmetu njegovo mutasto hčer zdravil, in ko mu je blizo 200 gold. pojedel, se je izgovarjal, da zato ni hči ozdravela, ker stariši njeni niso pravega zaupanja do njega imeli! Kakor sem v sodniških krogih slišal, bil je že dvakrat zaprt; zdaj pa ga bodo od tod iztirali, ker cela občina poštenih ljudí to zahteva. Nadjati se je, da bode zvito lisico, kakor zasluži, sodnija kaznovala in rešila tržaško okolico take pijavke. Frickov Janez.

Iz ipavske doline 19. aprila. — Na dopis iz Dornberka v štev. 8. „Novic“ t. l. „Soča“ še ni odgovorila. Znabiti, da si (zavoljo volitev za kupčijsko zbornico) res na prsi trka. — Po udih političnega društva „Soča“, ki so bili 11. dne t. m. pri občnem zboru v Gorici, in tudi po časnikih smo to pa uno izvedeli, kako se je vršila obravnava. Ene rečí pa nismo še čitali pojasnjene in slišali tudi nismo nič o njej. Račun o društvenem časniku se ni predložil in zborniki so baje pozabili, zahtevati ga. Moja misel je ta, da, ker je list organ društva in v njegovem imenu izhaja, ima društvo tudi pravico vedeti, kako je z njegovim listom,

in sploh je račun lepa in poštena reč. Nadjamo se, da bode novemu gosp. predsedniku dr. Lavriču prva skrb, društvenikom dotična pojasnila podati.

Iz Metlike 20. apr. (*Besedo na korist stradajočim*) dala je tudi metliška čitalnica. Sobe so bile polne domačih in zunanjih udov. Program se je vrlo točno izpeljal. „Čolnič“ dvospev moral se je na zahtevanje občinstva dvakrat ponavljati. Deklamacija „Pravi domorodec“, — igri na glasoviru gospodičin Colnarjeve in M. Sturmove, kakor tudi igra „Domači prepir“, v kteri se je gospodičina Franja Zoretičeva prav posebno izkazala, — vse se je sprejemalo z glasnim pripoznavanjem. „Kolo“ so plesali tako radi, da so zarad njega četvorko izpustili. Veselica je trajala skoraj do belega dne. Čisti dohodek 26 gold. 13 kr., izročen je našemu županu, prvosedniku odbora za stradajoče metliškega okraja, g. Franju Gustinu, čegar imé časti tudi naša čitalnica, kterej je za stanovanje tri sobe priredil in za 7 mesecev brezplačno prepustil. Slava takemu rodoljubu!

Iz Dolenskega 12. aprila. (Konec.) — Ko mestjanki že nekaj časa pri peči same sedite, se jima približa neki Krščan, se vé, da nemčur. „Vi, Kostanjevčanje, ste z nami za Hočevarja, kaj ne?“ — jih sladko nagovorí. „Kaj pa še! z vami so le finfarji, poštenjaki pa ne“ — se urno in srčno odreže druga imenovanih slovenskih junakinj. „Kaj govorite? — bote spričale?“ — zagrmí ves razkačen nemčur, kajti bil mu je ta odgovor, kakor bi mu bil gorko za ušesa priložil. — „Ako potreba, precej!“ — Slovenka zopet srčno in resnobno odgovorí; meni sami so skoraj vsilili umazan finfar; danes zjutraj pa so mi po vsaki ceni hoteli volitveni listec za 2 gold. odkupiti, kakor so to storili tudi pri druzih, da bi potem voliti ne smela. Ako pa se želí, so tudi tukaj možje, ki morejo pokazati od nemškutarskih mešetarjev posiljene finfarje; možje, ki bodo vkljub temu silstvu z nami za slovenskega poslanca glasovali.“ — Krščan, spoznavši, da iz tako zmlete moke se za nemčurje in njihovega kandidata nikakor ne bo dal speči okusen kruh, možato Slovenko prosi, naj bode tiho, naj molčí. — Nekdo, ki je morebiti mislil, da ti udarci srčne mestjanke Slovencem veljajo ali pa da jo je s tem prestrašil, hitro na listič zapiše, kar ona o „finfarjih“ govorí, češ, da se bode vse to volitveni komisiji izročilo, pred ktero naj bo spričala, kar je govorila. Ali naj se je eno ali drugo nameravalo, resnično je to, da zvedši pravo, je listič med volilci kot kafra zginil. — Glasni klici „finfar“, „za finfar“ — so se čuli po volitvenici, ko so zlasti nekteri izmed Kostanjevčanov za Hočevarja glasovali (nekteri izmed teh dobro nažehtani ali vinjeni). „Kdo pravi, da imam finfar? kdo ga je videl pri meni?“ se jezno zadere nek bolj suhljat, nekoliko zaraščen Kostanjevčan, ko mu komaj izgovorivšemu besedo „Hočevar“ od vseh strani neprijetni glasi „finfar“ na ušesa zadoné. „Kaj, še drugim jih je dajal, pa bi bil sam brez njega?“ se urno oglasí drug Kostanjevšk volilec; glej no! njegov oče mi je sam to pravil. Moj Jaka ga že ima, pa težko, da bi ga dal nazaj, je preskop“, zopet drug narodnjak spregovorí. „Še celó becirksrihterjevo obleko je nekemu ponujal, ako gre za Hočevarja glasovat“, — se začuje še tretji glas. *)

Dva Kostanjevčana tudi nesramne nemčurske mešetarje izplačata jako dobro. Ona volita namreč vkljub vsiljenih finfarjev pošteno narodno. Eden izmed teh mi pripovedoval, kako ga je Alojzij Gač grozno pestil. Neki večer — pravi Kostanjeviški mestjan — Gač zopet pride in mi na zadnje zeló hud vrže finfar na mizo; zdaj pa se oglasí moja hčerka rekoč: tega pa že ne, za finfar se moj ata prodali ne bodo nikdar; rajše greve z mamo od hiše do hiše, kakor pa, da bi si na tako vižo pomagali“. Jokajoča zgrabi petak ter ga vsa nejevoljna vrže Gaču nazaj. Gač pa ga ves togoten trešči zopet na mizo. *) Tako si ga drug druzemu mečeta nekaj časa. Tudi žena se oglasí rekoč: „kaj bi k tako nekrščanskemu djanji rekli naši duhovni pastirji?“ „Kaj fa...! — nesramni človek zarenči. Kaj imate od njih, jaz sem prvi pri šoli in prvi pri mestu; od mene ste že dosti prejeli“. „Kaj! — vsa nejevoljno žena odgovorí — huda bolezen se je vrinila med našo družino in nismo ga imeli tolažnika in pomočnika razun duhovnov pastirjev skoraj nobenega“. Slednjič pa hčerka vsa srdna trešči petak skušnjavcu naravnost pod noge. Potem se ves razkačen obrne in odide pustivši finfar na tleh. Pošteni mestjan, videvši judežev denar v svoji hiši, gré poprašat domačega duhovnega pastirja za svet. Ta strmeč nad tako nesramnem posilstvom pravi: Kaj tacega bi si pa od Gača vendar-le mislil ne bil. Ako je temu taka, recite nemčurskim podkupovalcem: „Prav, ker imate denarja preveč, le dajte ga nam; mi ga potrebujemo, ali ne mislite, da bi tudi mi za denar prodali svoje poštenje, svoje dobro imé, svoje glasove in tudi blagor ali srečo svojo kot svoje dežele in tudi ljube nam Avstrije. O ne, kaj tacega nikdar ne! — Mož pravi na dalje, da še v volitvenici sta mu klicala Kostanjeviški kancelist in še nek drug uradnik: „nur kšajt!“ jaz pa si mislim, vam bom že pokazal, kaj se pravi „kšajt“. Vi ste me hoteli, pa bom jaz vas, in volim narodnjaka“. Ta vrli, pošteni mož se kliče po domače Kajdaž, piše se, mislim, Anton Curk.

Tako je navihal nemčurske mešetarje še nek drug Kostanjevčan, ki je vkljub posiljenega „finfarja“ **) volil pošteno narodno. (Pravo! jako dobro sta jih izplačala.)

K nekemu krojaču jo Lojzel prisopiha kake 4 do 5krat, in sicer zadnjikrat s spremstvom dveh c. kr. — Krojač ves nejevoljen vednega nadležvanja vrže nazadnje Gaču volilni list, češ, da bo že vendar enkrat mir. Ponujanega goldinarskega bankovca krojač, akoravno potreben, ne vzame, le to tirja, da se volilni list precej vpričo njega raztrga. Pri neki drugi Kostanjevčanki se je kake 4krat isto poskušalo, se vé, da brez vspeha. Veliki sejm pa so ti nemčurski barantači imeli v dan volitve, predno so jo iz Kostanjevce odrinili. Zdaj so se vsuli krog enega, zdaj druzega narodnjaka kakor razkačene ôse, nadlegovaje ga, naj ostane domá, ako noče s „finfarskim“ krdelcem na volitveno bojišče se podati. O duhovstvu pa so tako govorili, da bi skoraj menil, da se niso le narodnosti, ampak tudi cerkvi izneverili. Nekdo si je omislil, da je v Ljubljani umrl nek silno bogat korar, ki je vse svoje imetje zapustil ne žlahti ali kaki dobrodelni napravi ali cerkvi, ampak neki zanikerni ženski! O g. Hočevarji pa so trosili nemčurji take govorice, da na njegovo čast nismo mogli

*) Lepa komedija to! — si misleč stopim bliže, hoteč se prepričati, koliko resnice je na tem. In Kostanjevčan mi pravi, da najpoprej je Alojzij Gač ponujal onemu volilcu finfar, pa mož, akoravno reven, se vendar ni udal. Na to ga nadleguje imenovani Jaka, a tudi zastonj. Mož, da se že enkrat odkriža teh grozno sitnih nemčurskih muh, reče jim, da nima obleke in tedaj v tako ostri zimi nikamor ne gré. Jaka odlazi, pa kmalu se zopet priplazi ter pravi: „Gosp. becirksrihtar Podboj vam dadó obleko, ako greste za Hočevarja“. Zdaj pa posebno ženske smeh zaženó, rekši, da se bo mogel, če becirksrihtarjevo obleko obleče, s slamo nabasati, kajti uni gospod je hencano dobro rejen, mestjan pa precej suhljat. Na to se ve da mož tudi tega mešetarja urno odpravi.

*) Vprašam tedaj: kdo moti, kdo draži, kdo napravlja neslogo in nemir? Zgoraj navedeni, v vsem resnični dogodek jasno kaže in govori, kdo. Pis.

**) Kaj pravijo k tako sramotnemu delovanju nemčurski kulturonosci? Je li to kultura, da se nam hoče do zdaj tako značajni, pošteni, Bogu in caru zvesti narod slovenski ves pokvariti in korumpirati?

verjeti tacih laží, ker so bile preneumne in prenesramne, na priliko, da bode duhovnom štolo pobral, cerkvam pa posestva, ktera se bodo med srenjčane razdelila, da na Dunaji vdržuje 80, v Gradcu 40 dijakov, v Krškem pa 12 deklic itd. Pravili so tudi Kostanjevčanje, kako je ta zdaj vélikonemškutarski Lojze Gač po volitvi leta 1870., ravno ko so se za nemčurskega kandidata glasujoči Krščanje skoz Kostanjevico peljali, streljati dal v poslavljenje zmage Slovencem in v osramotenje nemčurskih Krščanov, akoravno mu je to ondotno duhovstvo odsvetovalo. Izvoljen celó je bil „finfarski" barantač Lojzel pri Novomeški volitvi v volitveno komisijo. Da bi bil vedel cesarski komisar vse to, gotovo ne bi bil ga mogel voliti v komisijo. In lepo bi bilo videti „finfarsko" krdelce marširati iz volitvenice z Lojzelnom na čêlu! Le en glas pa je bil med Kostanjevčani, da, odkar prebiva v njihovi sredini nek c. kr. „liberalec", kteremu niso samo vrli duhovniki, temuč so mu tudi svetniki na poti (celó napis nad velikimi vrati Čateške farne cerkve: „Bog vse vidi" mu očí draži), je zginila nekdanja lepa edinost in sloga.. Vozari se pa ta liberalec kaj rad pri ljudéh okrog in se vseda jako rad k mastnim pojedinam; en sam voznik ga je od novega leta do časa volitev, tedaj do prvih dni meseca novembra 1871. leta drdral blizo 90krat. Ob času volitev pa na pretrganje kriči, kako ljudstvu le vse dobro hoče in želí! Ljudstvo pa misli, da pod besedo „ljudstvo" le sebe in svoje razume. Da svet naše razmere prav pozná, treba mu je tedaj pogledati v rogovilstvo zadnjih naših volitev in posvetiti v gnjezdo, iz kterega veter piše v 70. „Tagbl." listu. Želeti pa bi bi bilo razsvitljenja še na drugem mestu. To moje pismo je le slikar na drobne črtice.

Iz Št. Jerneja 20. aprila. — Ako že veselí človeka, ki kaj v dar dobí, toliko obilnejše je veselje, ako se pomisli, koliko dobrega more storiti dar, ki ga komu nakloni. Spolnujem veselo dolžnost, da se radostnega srca očitno zahvaljujem slavni c. kr. kmetijski družbi za velikodušni dar, ki ga je naši šoli za pirhe podarila. Pomnožili so se naši učilni pripomočki, kterih smo imeli ubogo malo, z darom lepega vrtnarskega orodja. Vrlo lepo je izdelano sledeče orodje: 1. drevesna žagica, 2. napeta zasukavna žaga, 3. gosenčje škarje, 4. drevesne škarje, 5. drevesna strgula, 6. lopatica za presajanje rastlin, 7. zakrivljen nož s klino, 8. zareznik za veje, 9. zareznik, 10. cepivno dleto z nožem, 10. nož za cepljenje s popkom s cepivno plošico, 11. obiralnik, 12. vrlanka, 13. kramp, 14. lopata za premetavanje, 15. lopata za kopanje (štihanje), 16. vrtna motika, 17. vrtna motika (manjša), 18. vrtna motikica. Koliko vspešnejše in kako temeljita bode se mogla zdaj sadjereja učiti, ker je posebno dolenska stran tako ugodna za sadjerejo, da bi le začeli ljudje posnemati pridno posestnike, kakor sta posebno gosp. Jožef Zagorec in gosp. Janez Lušina, kteri je sedaj za župana naše srenje izvoljen. Obadva pridno in umno obdelujeta zemljo, posebno pa mnogo drevja zasajeta, ker predobro vesta, da jima že sedaj obilo dobička donaša drevje. Želeti je živo, da se kmalu ugoden in pripraven prostor dobí za drevesnico, ker sedaj se je na prostoru kakih 4 do 5 sežnjev vsajalo pešek, da zrastejo, in dobimo drevesec za presajanje. Nisem mislil slavni naši družbi kmetijski se očitno zahvaliti, ker vem, da ne gleda na očitno hvalo, al naj sveti luč, da se bodo še tudi drugi dobrotniki zbudili in v sedanjih težavnih dnevih šolstvu pomagali. Naj bi tudi kmalu učiteljem boljšo plačo naklonili gospodje, kteri imajo te rečí v rokah! J. Sajè, učitelj.

Na Uncu 15. dne aprila. *(Mila prošnja.)* Že bo o prihodnjih Binkoštih dve leti preteklo, kar je na Uncu 6 posestnikov pogorelo; ali smili se Bogu! do današnjega dneva še nobeden, pravim, prav nobeden ni mogel prav nič narediti, ker ubogi siromaki, čeravno smo v sredi gozda, in tudi ljudje svoje pravice do tistega imajo, potrebnega lesá do trde zadnje jeseni niso bili dobili. Grajščina ga ni hotela dati, in tudi srenja ne v svojem delu odkazati, da so bili reveži izvrženi vsem vremenskim nevihtam, vsa zidovja tolikrat premočena, ker tudi njih stanovališča so bila ravno za največi silo s krajci toliko pokrita, da je pri vsakem deževji na reveže teklo, in je zidovje od zunaj in znotraj od mokrote vse zelenkasto. Kdor je to reč zadrževal, naj gleda, kako se bo pred Bogom odgovarjal. Zakaj, če že tega srce boli, ki le včasih in le memogredé te podrtije vidi, kako mora še le tiste, ki so prisiljeni blizo dveh let v taistih prebivati! Uboštvo je že sploh tukaj doma, ker so pridelki pri najboljši letini pičli, kaj še le zdaj, ker nas ni le samo slaba letina, ampak na enem koncu še celo toča nekaj zadela; pomoči pa ti ubogi siromaki prav do zdaj čisto od nobene strani niso dobili, razun da je g. okrajni glavar iz nabranih darov ukazal za pogorelce 36 gl. županstvu odšteti. Ti ubogi siromaki niso le enkrat, ampak dvakrat ob enem do tal pogoreli, in so zares vsega usmiljenja vredni in potrebni. Prosim toraj v njih imenu, pomagajte, blagi dobrotniki, ki kaj pomagati morete, tudi njim, da bodo mogli svoja stanovališča pokriti. Gotovo, gotovo bo vsaki soldek hvaležno sprejet, da, tudi dobro naložen, in pred Bogom tisučere obresti nesel.

Jernej Babnik, duhovni pastir.

Iz Vrhnike 21. aprila. — K dopisu od 12. t. m. naj nam bodo dovoljeno, še oznaniti častitim bralcem „Novic", da je vložilo kakih 20 posiljenih oseb, pod inspiracijo g. Mulej-Obreze, toda ne vedé zakaj in kako, nekak čuden in jako smešen ugovor proti zadnji naši občinski volitvi. Nimam namena, pretresovati in popisovati natančneje ovo mešanico nemčurske koterije, marveč le očitno obžalujemo g. Obrezo, kteri si zopet na vso moč — toda zastonj — prizadeva, da bi nam še za naprej ko turški paša županil. Zato hoče volitev, ktera se je vršila pod predsedništvom c. k. okr. glavarja Šivichofna skozi in skozi na postavni poti, tebi nič meni nič zopet vreči, ker še se zmirom ziblje v sanjah, da če bi se mu posrečilo, bi se kar v mogočnosti svoji vzdignil, ter vsem Vrhničanom glasno zapovedal: mene volite, jaz sam sem mož za to! Al zastonj je njihovo prizadetje, ker pri drugi volitvi bi se naših tržanov vzdignilo še več kakor zadnjih štiri sto z odločno besedo: „on nam nikdar več županil ne bo! Siti smo ga do grla!"

Iz Železnikov 19. apr. D. *(Pohvala.)* V Soriški fari na Gorenskem so letošnjo zimo in spomladi ljudjé za kozami prav hudo bolehali in mrli. Da se je pa še hujši nesreči v okom prišlo, je največ zdalo to, da je ondotni gosp. fajmošter Jožef Boncel ljudí z vneto besedo nagovarjal v to, da so si mladina in tudi odraščeni dali kozé vdrugič cepiti. Slavna c. kr. deželna vlada je zato s pismom od 2. dne aprila t. l. omenjenemu gospodu častno pohvalo izrekla. — To spet kaže, da pravi dobrotniki ljudém na deželi so duhovni gospodje, ktere bi današnji nemški in slovenski „liberalizem" rad požrl.

Iz Št. Osbalta. — 14. dne u. m. je bila nova volitev župana, pri kteri je bil posestnik Kašpar Novak izvoljen.

Iz Ljubljane. — Veseli sijajne zmage národne konservativne stranke pri volitvah kmetiških in mestnih občin na Českem, smo, gledé na silovitosti brez konca in kraja, ki so se ondi godile, nemirnega srca

čakali, kakošen bode izid vélicih posestnikov 22. dne t. m. In prinesel nam je telegraf žalostno novico, da národni veliki posestniki so, gledé na dogodbe, ki jih na drugi strani popišemo, prisiljeni bili, se s protestom volitvi odtegniti; volili so tedaj sami nemški in nemčurski ustavaki in se ve da volili so svoje privržence. In tako žalibog! zopet česko vprašanje ni rešeno, ki je najtehtnejše vprašanje Habsburške monarhije, kajti česko kraljestvo je prvo kraljestvo v vsacem oziru v Avstriji, in od tega, kako se reši to vprašanje, odvisna so vsa druga vprašanja državopravne opozicije. „Naj nam le nekteri veliki posestniki privojskujejo kraljestvo česko — je kričal unidan velikonemšk časnik — potem Poljaci, Slovenci, Tirolci in drugi še črhniti ne smejo; vžugali jih bomo vse s posilno volilno postavo!“ Ohola in smešna prevzetnost! Mi nočemo decembristom preroki biti, kaj bi doživeli, ako bi se zgodilo to, po čemur njihova srca hrepenijo, ker na srečo Avstriji upamo, da se ne bode to zgodilo. — Da bode zdaj med druzimi tudi zopet kranjski deželni zbor razpuščen, to je skoro gotovo. Mi se tega nikakor ne strašimo, ker trdno zaupamo, da se naši volilci bodo spet tako pogumno zbrali vsi pod starodavno našo zastavo: „za vero, dom in cesarja“, kakor so se zbirali vselej zadnja leta in kakor so ravnokar naši bratje na Českem neustrašeni se borili za svetinje domače. Al bati se je, da tudi pri nas ne bi se volitve vršile brez sile; zato rodoljubi po deželi pozor! Pripravljajte že zdaj vsak v svojem krogu pot novi sijajni zmagi!

— *(Deželni odbor)* je v zadnji svoji seji sklenil, vsem županstvom poslati okrožnico o tem, ktere dolžnosti in opravke imajo občine, posebno pa občine na gnanskih postajah z gnanstvom (šubom) po novi postavi, ktera se vpelje na Kranjskem letos 1. dne julija, in izdati tudi karto v 500 natisih, na kteri so zaznamovane vse občine z gnanskimi postajami in dotičnimi cestami in njihovi dolgosti.

— *(Deželni šolski svèt)* je v poslednji svoji seji med drugim sklenil: zarad nedeljskega šolskega nauka rokodelskih učencev opomniti vse okrajne šolske svete na ministerski ukaz od leta 1864. in ministerstvu izreči potrebo tega nauka; Ribničanom, obloženim s plačili za cerkev in šolo, se do leta 1874. prizanese s 4. učiteljem; — za zeló revno šolo v Brusnicah se nasvetuje donesek z 100 gold. od leta 1873. počenši iz normalnega šolskega zaklada. Na priporočilo deželnega šolskega sveta je ministerstvo za zidanje nove šole v Ihanu iz državne blagajnice dovolilo 2000 gold.

— *(Da se Kras v okraji postojnskem z drevjem zasadi)*, je c. k. ministerstvo kmetijstva za letos iz državne blagajnice dovolilo 1500 gold. To delo ima začeti in nadaljevati c. k. gozdnik g. Dimic. Med drugim ima on nalogo, da ustanoví drevesnice za izrejo gozdnega drevja.

— *(Da tudi v 1. razredu)* so pri mestnih volitvah zmôgli konstitucijonalci, ni nam treba dokazovati zato, ker jih noben narodnjak ni motil v njihovi volitvi. Pritirali so pa res iz vseh kotov stare in hromaste, da „jih je vsaj bilo kaj“, in ker so „Novice“ to že naprej napovedale, je dr. Bleiweisa namalal „Tagblatt“ „in Hemdärmeln“, mislé si, koliko da s tem olepša glasovito Tagblattovsko „svinsko glavo“.

— *(Prošnja.)* Unidan sem se s pismom obrnil do prečastitih naših gosp. fajmoštrov, naj bi me blagovoljno podpirali v nekterih statističnih pozvedbah, ki se tičejo sadje- in murboreje kranjske. Danes ponavljam to prošnjo očitno, ker sem prepričan, da prečastita duhovščina ima največ vednosti o tem in jej tudi to delo ne bode prizadelo veliko težav, ker ne gré za to, da bi se prav na tanko vsako drevo štelo, ampak le v obče po posamesnih vaséh. Nadjam se pa te prijaznosti tem več, ker tudi jaz prav rad žrtujem veliko truda in časa, da vstrezam naročilom častite duhovščine, in poznam mnogo gospodov, ktere sem drage volje podučeval v sadje- in murboreji na vrtu kmetijske družbe.

France Šolmajer.

— *(V junaški Kukuljevičevi igri „Juran in Sofija“ ali „Turki pri Sisku“)*, ki se je v soboto predstavljala na korist gosp. Nolli-ju, režiserju dramatičnega društva, se je djansko pokazalo, kako zeló priljubljen je on našemu občinstvu. Gledišče nenavadno čez in čez polno, in odlikovanje, ki mu ga je občinstvo in dramatično društvo skazalo, pričalo je to sijajno. Temveč pa more zadovoljen biti s takimi dokazi mož, ki o sebi lahko reče, da je to zaslužil. Národna igra je večini naših bralcev dobro znana; zagrebško gledišče je bilo tako prijazno, da je izposodilo našemu ves jako lični kostum, in naši igralci in igralke so jo večidel dobro izvršili (gospodičina M. Hohnova je najbolj slovela), zato je bilo občinstvo s predstavo jako zadovoljno, gosp. Nolli pa tudi s prijaznim mu občinstvom.

— *(Na korist igralke dram. društva gospodičine Cecilije Podkrajšekove)* bode jutri v četrtek 25. aprila slovenska predstava v deželnem gledališči. Igrala se bode dobro znana izvrstna veseloigra „Inserat“ v 3 dejanjih, ktera spada med najboljša dela česke dramatične literature. Srčno želimo, da bi občinstvo s prav obilnim obiskom priznalo marljivo delovanje nadepolne gospodičine Podkrajšekove, ktera je z velikimi materijalnimi žrtvami si vedno prizadevala v vsakem obziru pospeševati mlado slovensko dramatiko.

— *(Pobirki iz časnikov.)* Milovanja vredni so res časniki taki, ki „ex officio“ morajo vsacemu ministerstvu sužni biti, zmirom po vetru plašč sukati, danes hvalisati ter povzdigovati to ministerstvo, jutri se dobrikati in prilizovati druzemu ter blato metati na prejšnje. Te misli so nas obhajale in vsacega značajnega možá, ki je bral 87. list ljubljanskega vladnega lista „Laibacherice“. Kako je zdaj zavzeta za Auerspergovo ministerstvo, popolnoma pozabivši to, kako je lansko leto v tem času, meseca februarija, marca itd., pisala na slavo Hohenwartovemu ministerstvu! Gotovo je po takem, da je s prejšnjim ministerstvom hinavsko ravnala; da pa tudi s pričujočim hinavsko ravná, pokazalo se bode spet, kedar to odstopi. Al pustimo to in poglejmo v gori omenjeni 87. list. V tem listu strastno in božjastno napada tukajšnje katoliško-politično društvo, ker je v poslednjem zboru 17. marca sklenilo do svitlega cesarja prošnjo (kar so druga društva drugod tudi že storila), naj bi Njih Veličanstvo blagovolilo ukazati, da se med Njihovimi narodi vendar že dožene porazumljenje in sprava. Ta članek „Laibacheričin“ je spisan očitno obstransko, v vroči strasti in tolikem žolcu, da se vidi, da je imenovano društvo tarčo zadelo, ko je omenjeno prošnjo sklenilo. Zarad tega je „Laibacherica“ ob vso pamet, ob vso logiko; enkrat ne more verovati, da se je to zgodilo, a vendar divje maha po društvu; enkrat zaničuje „majčkino“ društvo in ga psuje, a vendar se ga zopet tako bojí, kot da bi se svet razrušil zarad njegovega sklepa in kliče po znani „liberalni“ šegi po policiji, naj toliko nevarno društvo razpustí! Kdor je bil 17. dne t. m. pri mesečnem shodu imenovanega društva, se je moral prepričati, da je bila točka o prošnji do svitlega cesarja toliko mirno in dostojno razlagana in vtrjevana, da se moramo čuditi, kako da „Laibacherica“ tega ne vé, in da teden pozneje pobira dotična naznanila iz „Grazer Tagespošte“ in iz dunajske „Deutsche Ztg.“, čeravno je vladni komisar pri shodu pričujoč bil in gotovo takih dogodeb slišal ni, kakor

jih lažnjivi, veri in narodom sovražni liberalni listi trosijo. Preočitno je ta članek v „Laibacherici“ zavoljo tega tiskan, da hvalisa Auerspergovo ministerstvo. Vsaj jej tega ne branimo, ako je služabnica hvaležna svojemu gospodu za kosček kruha; al to zahtevamo, da svojih misli naj ne ovira drugim, ki gledé po naši deželi in po drugem svetu, v Auerspergu II. ne najdejo moža, ki bi Avstrijo močno in srečno ustrojil; in če se svitli cesar prosijo, da naj ukažejo mir in spravo med narodi na vsem pravični podlagi, se to ne pravi, najviše uradnije ovajati, sicer ste vi liberalci, nemškutarji in centralisti prvi, ki ste ovajali in sumničili vse najviše uradnike, ki vam niso bili po volji. Kaj ste rekli, ko so dunajski dijaki pri umestovanji svojega rektorja njim nepovoljne ministre, cesarjeve ministre — prve uradnike — vpričo najvišega uradnika Beusta izcopotali? Kaj ste rekli, ko so judovski liberalni listi umrlega Windischgrätza toliko napadali, da celó vaš ustavoverski oče Schmerling se je za-nj potegnil, vaše časopisje zavračal itd.? Če brezverski ustavoverci pošiljajo adrese, zaupnice, peticije na Dunaj, ki narodu našemu v obraz bijejo, in če častno mestjanstvo podeluje takim možem, kterim načelo je, Slovane na zid pritiskati, to je „Laibacherici“ vse lepo, dobro, izvrstno; kedar pa narodna društva izrazujejo svoja čutila v zborih, takrat je oginj v strehi! Al vedite, da zavolj vašega početja ne bo zabranjena zgodovina avstrijska ne za trenutek, če tudi dobite še sto Auerspergov na pomoč. — Dragoila Odijeva je v „Laibacherici“ prav po komedijantovski „maniri“ odgovorila na opazko v zadnjih „Novicah“, ki so izrazile glasno občno nevoljo o tem, da v zadnjem trenutku se je odpovedala prevzeti igri s tem, da še isti teden odpotuje. Mi ne odgovarjamo nič druzega „mladi“ gospej Odijevi nego to, da jo vprašamo: kako se imenuje tak, ki pravi, da ta teden odpotuje, pa je še drugi teden tukaj? — in ne iskaje skrivnih vzrokov, ker je dosti očitnega pred svetom, jej le svetujemo: „Dragoila! geh' in ein Nonnenkloster“. — V dopisu iz Kanalske doline je v „Novicah“ od 20. marca grajal neki rodoljub pisavo nekterih, ki so imé Prešeren, kakor se je sam pisal, prevrgli v Preširen; vredništvo „Novic“ je temu sestavku dodalo kratko opazko, naj zarad tega dopisnik vpraša gospoda Jurčiča in Stritarja, ki sta njegove poezije izdala pod imenom Preširna. Na to je res, kakor pisatelj sam sebe slika v „Slovenskem Narodu“, oče „Pavlihov“ „željno poskočil kakor maček, kedar miš ugleda“ in po znanem divjaškem Pavlihovem običaji se znosil nad „Novicami“ in dopisnikom iz Koroškega, napisavši 3 cele liste s samo abcedarsko kramo, ki je, kakor ves slovenski svet vé, edino njegovo blagó. Da je dopisnik „Novicam“ pravico imel, spako lastne Prešernove pisave grajati, tega zanikovati ne more nihče drug, kakor taki, ki so se drznili celó Prešernu in Vodniku njune pesmi popravljati (!!). Da pa so „Novice“ vprašanje dopisnikovo adresirale na ona pisatelja, ki sta leta 1866. prenaredila lastno pisavo Prešernovo, to je čisto naravno, kakor tudi vsacega, ki jih praša: zakaj da prav tisti, ki nedavno so na priliko pisali niso, potem nejso, zdaj pa pisarijo nijso, napotujejo na izvirnike same. Abcedarija gola je že staro zakletstvo slovenskih Kranjcev, kakor nam pričuje ona glasovita abcedarska vojska iz l. 1832., ktero je Kopitar končal s znano izreko: „quotiescumque certo — —. Pavlihov oče pa bi gotovo svetu bolje ustrezal, da bi svojo „učenost“ na drugem mestu prodajal, da ne bi treba bilo „Pravniku“ popravljati mu njegovih prevodov.

— (*Že danes vidimo, kako v soboto v gledišče*) vse vrè, kar le more, ker se bode prvikrat predstavljala željno pričakovana národna opereta „Gorenski slavček“ na korist siromakom na Dolenskem in Notranjskem. Pričela se bode dobrodelna predstava s prologom, ki ga je zložila gospá Lujiza Pesjakova in ga bode govorila gospodičina Podkrajšekova, končala pa s produkcijami našega „Sokola“. Part „slavčeka“ je drage volje prevzela gospodičina Rosova namesti D. O. Besede (libreto) opereti so že zdaj na prodaj v knjigoprodajalnici g. Klerra, na večer predstave pa pri kasi po 20 kr. Posestniki lož, ki ta večer morebiti ne pridejo v gledišče, so naprošeni, naj jih dobrodelnemu namenu prepustijo.

— (*Mnogoslavjena gospodičina Janka Stojakovičeva*) iz Zagreba prisedši in v Trst potovaje, dá danes zvečer v reduti na glasoviru koncert, v kterem bode pel tudi naš sloveči gosp. Fr. Gerbic.

— (*Prijatlom cvetlic*) naznanjamo, da izvrstni ljubljanski vrtnar g. Ermakóra razstavlja dozdaj naprej svoje cvetlice v steklenici, ki je ima na vrtu svojem za nunami v Gradišči. Vsacemu je ogled jako okusne te razstave prost brez plače.

IV. zapisnik milodarov za stradajoče Dolence in Notranjce.

Gosp. Ivan Macak, zemljemerec v Tolminu 2 gld., gosp. župnik Šlibar iz Dupljanske lokalije 16 gld.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Volitve deželnih poslancev na Českem so končane. To so bili gorki dnevi! V kmetiških slovanskih občinah, v kterih je bilo vseh 50 národnih poslancev večidel enoglasno izvoljenih, ni ne skoro enega volilca bilo, ki ne bi bil prišel volit. Tak národ je junašk narod; slava mu! Pa tudi v slovanskih mestih so se volitve tako soglasno izvršile. Al drugače je bilo pri velicih posestnikih (grajščakih); tù so nemški ustavoverci, podpirani z denarjem prusko-židovskega Chabrusa, kupovali v zadnjem trenutku na dvoje in troje razdeljene grajščine, in tako je blizo 30 liberalcev na novo volilcev še le potem postalo, ko so bili volilni imeniki že uradno rektificirani (sklenjeni); ti so se še le potem vpisali v vrsto volilcev, — enake reklamacije národnih konservativnih pa so bile zavržene. Videti to dvojno, krivično mero so vsi konservativni véliki posestniki sklenili, ne udeležiti se volitev in protestovati zoper tako postopanje. Niso tedaj prišli volit in ces. namestniku Kollerju so protest podali po grofu R. Clam-Martinicu in grofu Kavnicu. On pa ni hotel sprejeti protesta. Po takem so imeli nemški ustavaki prazno mizo, in volili so vsi — same sebe. Noben českí Slován v kmetiških občinah ni volil druzega kakor narodnjaka, to se pravi: 2 milijona in 561.000 Čehov protestuje enoglasno zoper ustavake, in poldrugi milijon mestjanov je skor ravno tako volilo. — Kaj pa bode zdaj? vprašuje Avstrija.

Žitna cena

v Ljubljani 20. aprila 1872.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 6 fl. 40. — banaške 7 fl. 7. — turšice 4 fl. 30. — soršice 5 fl. 20. — rži 4 fl. 20. — ječmena 3 fl. 60. — prosa 3 fl. 30. — ajde 3 fl. 80. — ovsa 2 fl. 20. — Krompir 2 fl. 50.

Kursi na Dunaji 22. aprila.

5% metaliki 63 fl. 95 kr.	Ažijo srebra 109 fl. 50 kr.
Narodno posojilo 70 fl. — kr.	Napoleondori 8 fl. 89 kr.

Odgovorni vrednik: Janez Murnik. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik v Ljubljani.